

Forfatter: [N.R. Suhr]

Titel: Anmærkninger over Philopatreas Afhandling om Geistlighedens Indkomster, af Philoteropatreias Medlem i Patriot-Selskabet.

Citation: [N.R. Suhr]: "Anmærkninger over Philopatreas Afhandling om Geistlighedens Indkomster, af Philoteropatreias Medlem i Patriot-Selskabet.", i [N.R. Suhr]: *Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 2*, A.F. Stein, 1770, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_002-shoot-workid1_002_013.pdf (tilgået 17. maj 2021)

Anvendt udgave: Luxdorps samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 2

Ophavsret Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen.](#)

[↶](#)

1 Anmærkninger over Philopatreias Afhandling om Geistlighedens Indkomster,

[✕](#) af

[✕](#) Philoteropatreias

[✕](#) Medlem i Patriot-Selskabet.

[✕](#) Kiøbenhavn 1770,

[✕](#) trykt hos August Friderich Stein.

2

[✕](#) Ovidius.

[✕](#) Pallor in ore sedet, macies in corpore toto Nusquam recta acies, livent rubigine dentes, Pectora felle virent lingua est suffusa veneno; Rifus abest, nisi qvem visi movere dolores.

3

[✕](#) Fortale.

[✕](#) For at opfylde Philopatreias eget Ønske, meddeles ham saavel som det Offentlige følgende nødvendige Anmerkninger: Af Lyst til almindelig Velstand, ikke til Forandringer, udgrunde vi Nyeheder; tænkes

4

[✕](#) Fortale.

[✕](#) saaledes: saa holde vi inde med Forslage, indtil vi selv Nøye indseer og kand grundig overbeviise andre om deres Nødvendighed og Nytte; Hvo biefalder ellers vor Opfindelse? Hvo iværksætter vor Forslag? Er vor Tale i en vigtig Sag eengang ugrundet: vil sandelig ingen en anden Gang høre os; skiønt vi ville fremsætte et vel overlagt Forslag, allerhelst naar vi dermed sigte til det Almindelige; Thi det gamle, som kand taales, er Landets Børn kierest, af Frygt for det verre: Derfor kand og Kiedsommelighed til det Gamle ikke indflyde dem Flyve-Tanker om Nyeheder.

[✕](#) Philopatreias gjør os et Forslag, han vilde gjerne see iværksat;

5

[✕](#) Fortale.

[✕](#) Men kand et Øyemed opnaaes uden beqvemme Midler: saa opnaaer ogsaa Philopatreias mit Biefald; Og da en Sætning tvertimod hiin er uadskillelig med Fornuft: saa bevilger jeg ham ikke dette. Jeg befinder, at alle Grundene der af ham fremsættes som overtalende, ikke eengang formaae, at overbevise den dummeste, end sige de skarpsindige, til hvilke han taler. Mueligt Philopatreias Hensigt er saa oprigtig, at hans Ivrighed har gjort ham uhældig i sit iilende Forsæt: Jeg undskylder ham da; Thi at han ved Koldsindighed ingen Forsvar har fortient, skal følgende overflødig bekræfte. I dette Øyemed maae jeg besvære Læseren med denne indbildte Patriots egen Orden, der vist er uden Orden.

6

✕ 6 Fortale.

✕ At da dette Skrift kand sammenlignes med Philopatreas Original: vil jeg indslutte Besvarelsen paa hver af hans Afdeeling i sin særdeles §. I øvrigt udbeder jeg mig Læserens retsindige Dom.

✕ Philoteropatreias.

7

✕ §. 1. Hvad den første Afdeeling indeholder, vidste enhver tilforn, og om jeg aldrig havde læst en nyetænkende Patriots Skrift: troede jeg dog, at Embets-Mand burde saaledes være aflagt, at han kunde derved leve anstændig, altsaa efter sine Forretningers Besværlighed, dog uden at beriges ved en andens Mangel.

✕ §. 2.

✕ At den Geistlige er en umistelig Stand, vidste jeg ikke mindre; men da Philopatreas i det øvrige af Skriftet synes at tænke anderledes: vil jeg her fremsætte ham et uomstødelig Beviis derpaa; Ikke at røre ved de Grunde, der

8

✕ 8 angaaer Beredelsen til en Salig Ævighed: vil jeg her kun fremsætte een, der uryggelig angaaer Statens Beste; Denne indbefatter Varetægt over indbyrdes Roelighed; er denne nødvendig: saa er den Geistlige Stand vist umistelig; Thi Geistlighedens Forretning er Pligternes Indprentelse hos deres Tilhørere, og en Ukyndig om sine Pligter bliver aldrig nogen Menneske-Ven, mindre en lydige Undersaat og duelig Borger. Da nu alle fornuftige Stats-Personer med Tacito ønske sig befrygtede Naboe-Magters indbyrdes Ueenighed i Mangel paa deres Venskab: Saa seer eenhver lettelig hvor farlig indbyrdes Ueenighed er, altsaa, og at Geistligheden er meere umistelig, end man i første Øyekast forestiller sig: Mon da deres Indkomster ere for store, naar hver Bland skal aflegges efter sine Forretningers Besværlighed (§. 1.) og Lønnen bør være proportionet efter Arbeidet? Jeg ønskede, at kunde troe det paa Philopatreas Ord: Men jeg undrer, at han, der øver sig saa vel i Proportionerne (da vi baade i denne og forrige Afdeeling læse derom) ikke bedre agter Forholdet mellem Embeders Besværlighed. Forestil dig, Philopatreas, en retsindig Præst paa sin Prædike-Stoel og en Officier paa sin Mynster-Plads; Du veed, den første skal øve Siælens, den sidste Legemets

9

✕ 9

✕ Kræfter; Hvilket er vanskeligst? Hvo overvejer meest Maaden, han vil bruge? Hvo anvender den med største Bekymring? Præsterne have lært at lempe sig efter adskillige Tænke-Maader, de revse ikke den, der forseer sig, med barsk StrængHed, men med faderlig Venlighed. Endelig: Officeeren skylder Præsten meget; Thi vare deres nye Soldater ey underviiste i Pligter: Hvo var da lydige, hvo lærvillige, Ja! hvo vovede sig godvillig i Striden til Statens Forsvar.

✕ §. 3.

✕ Den, som ikke er fattig, kalder vor Forfatter yppig: Sandt er det, bedre Bestemmelse paa Yppighed kand ikke ventes af dem, hvis Logik forderver Lovkyndighed. Han paastaaer da, at de Geistlige bør være Fattige, ydmyge og arbejdsomme ligesom Christi Disciple; De tvende sidste Beskaffenheder findes hos de fleeste, den første findes hos mange; mon den burde? jo! Thi Christi Disciple vare fattige; Herlige Ligning mellem hine og disse, der ikke prædikede for nogen særdeles Meenighed, men vare snart her, snart der, og hvor de end kom, kappedes alle om, at berige dem med Gaver; Skjønt de nu ikke selv eyede noget: fattedes dem dog intet; Give at vore Tidens Christne vare ligesindede mod deres

10

✕ 10

✕ Lærere! Saa ynskede ingen, at gjøre dem fattigere end de ere. Desuden modsiger Philopatreas sig selv: Tilforn tilstod han, de burde kunde leve anstændig (§. 1.) nu paastaaer han, de bør plages med Fattigdom; men, da de ere umistelige (§. 2.) troer jeg ikke Fattigdom passer sig paa dem; thi da vilde Ønsket at opnaae slige Embeder, snart uddøe; See, min Læser! hvor landflygtig Metaphysiken med Logiken maae her være. Nn spørger Forfatteren: Kand ikke en Præst forrette sit Embede, uden at holde Heste, Vogn, Kudsk, Tiener, og at klæde sig i Silke? Hvor eftertænkksom er vor Nyetænkende ikke her? Han kiender vist ikke de besværlige Veye paa Landet bedre end de vingende Insecter, der pleye ikke holde sig ved Jorden; thi ellers negtede han ikke, at en Præst paa Landet jo burde eye feede Heste, og en velbeslagen Vogn; hvis alle hans Meenigheder paa een Dag med Tieneste skal forsynes. En Kudsk er ham ligesaa nødvendig; hvis han ikke mod sin Stand

ved Omgang med Herskabers Kudske havde stiaalet sig Kundskab om Heste-Mynstring. Hvad Tienere angaaer: da haver den mindste Deel Raad til at holde samme; Men holdes de: da ere de nødvendige for Mænd, der altid ere beskæftigede med vigtige Ting; Ja vist nok ere de nødvendigere for dem, end for de smaae karakteriserede Personer, i hvis Munde man legger de korte Taler, som de offentlig maae hol-

11

✂ 11

✂ de. Mon de ikke Heller fortienner Silkeklæder? Betragt Aarons Prydelse! Du tænker strax andet, Philopatreas! Men du agter vist Præsteskabet for ringe; thi Silke-Dragt gjør vel ikke en Mand værdig til ære, men en velfortjent tilstaaes ofte en Prydelse, der kommer overeens med hans Stand. En forstilt Pharifæer og Cyniker taler ikke urimeligere. I hvilket Sælskab bliver en Præst, der er slet klædt indladt, da dog ingen Stand bortjager en Præst, der er anstændig klædt? Ansees da en Præst, som han er klædt, hvilket er billigt, indtil man lærer at kiende ham bedre: Saa bor han og klæde sig anstændig; og hans Forretninger fortienner vist Silke: Men faae have sandelig Evne hertil; Aarsagen, hvorfor nogle kand det, er enten deres lange Tieneste i et temmelig godt Kald, eller et riigt Giftermaal og undertiden Fædrene-Arv. Skulde de give dette bort? Men Kierlighed til Kone og Børn holder dem billigen herfra; Thi sæt, at en Præst efterlod disse i Armod! Var dette ikke stor Skade for Staten, derved duelige Mænd skal ophielpes; Da nn Armod ofte forbyder den Vittigste, at udbrede sin Indsigt: hvor lærte da slige Faderløse noget, hvori de kunde tiene deres Medborgere? De bleve vist en Tyngde for det almindelige. Som Beviis, at Præster ey bør have Heste & c. siger Forfatteren, at deres Stand udfordrer Tarvelighed; Men jeg paastaaer, at

12

✂ 12 hvad der i en Stand er Overdaadighed er i en anden Tarvelighed. Philopatreas fremsætter siden, at deres Exempel opmuntrer; Men jeg troer dog neppe, at en ussel Klæde-Dragt opmuntrede; Den opvækker snarere Medynk hos Rettænkende. —

✂ Videre: Naar vor Forfatter slutter denne Afdeeling, nedstøder han alt, hvad han deri har talet; Thi han tilstaaer, at en anstændig Udkomme er tilbørlig, men en overflødig skadelig; Er det første sandt, hvilket er gjentaget (§. 1.) saa bør ingen Præst være fattig: Men det sidstes Sandhed tilstaaer jeg ikke altid, og skjønt det ikke er for Geistligheden, jeg forfigter dets Urigtighed: skal jeg dog betiene mig af den Leilighed, Forfatteren i det Følgende giver dertil.

✂ §. 4.

✂ Overflødighed føder Magelighed, Vellyst og ofte Hovmod, siger Philopatreas; Sandelig hans Slutninger bevidne, at Logiken hos ham er ikke hiemme: Han blev da en grundig og usvigelig Avokat. Kand en tilbøvelig til disse Laster ikke udøve dem i Fattigdom? De tvende første have ofte foraarsaget en ubødelig Giæld efter verslige Betientere; Og af den sidste er vist

13

✂ 13

✂ den fattige Stymper overveldet, derved nye Forslage og Satirer vil blive berømt.

✂ §. 5.

✂ Denne Afdeeling er ikke meere logisk; Ja i det ganske Skrift har Forfatteren været temmelig lykkelig i, at undertrykke Logiken: Nogle Beviiser har det forrige fremlagt, fleere komme mig i møde —. Geistlighedens Indkomster, siger

✂ han, hindre meget det almindeliges Fremvæxt: Men Sætningen behøver Beviis; Han sætter noget i Stæden derfor, ved at anføre Ægteskabets Forhindrelse, samt Børne-Daabs og Begravelers Opsættelse; Hvad de tvende sidste angaaer: da slutter Forfatteren falsk; thi en retsindig Præst lader gierne den Manglende være ukrævet; Men, kiære Philopatreas! elsker du inderlig din udvalgte og har ikke nok til de første Udgifter for Konge-Brev og Brude-Vielse: Saa har du mindre til Ægteskabets Henbringelse og Børns Opdragelse; Jeg raader dig derfor at kiøle din Kierlighed til beleiligere Tid: Dette er godt for dig, bedre for Staten. — Ligesaa grundig

✂ siger vor Forfatter: Man dømmen neden fra og op ad; Men, her maae jeg underrette mine Læser, at en Klokke i Kiøbenhavn bytter neppe med sin Sogne-Præst: altsaa falder vor Forfat-

14

✂ 14

ter Hovedkulds: hvis han stiger op der, hvor andre stige ned.

Hoved-Sætningen af Denne Afdeeling var, at Geistlighedens Indkomster hindre Statens Fremvæxt: derom maae du min Læser erindres igien, for at gøres beqvem, til at imodtage hans herlige Beviis: Landsbye-Præsterne have Penge paa Rente. — O store Skade for Staten! Jeg viiste tilforn de Veye, giennem hvilke visse Præster vare komne til Midler (§. 3.) Hvad er nu billigere hos dem, end at lade disse bruges til det almindeliges Forfremmelse. De hindre altsaa ikke men ophielpede Statens Fremvæxt herved: Jeg haaber da, at denne Stats Visiter, naar han ved Termins Tiderne har Vagt ved Porten, lader Præsterne herefter uundersøgte indfare. Men Hr. Skrift-Fortolker! Hvor beqveme ere Asaphs Ord dem ikke her! Men Pharaos Drøm bliver endnu mig beqvemmere, naar de selv erindrere mig, at de magre Kiør oplugede de feede.

§. 6.

Bekiendelsen om indviiede Agerkarle er bespottelig, enten den skeer af Jøder eller Indifferentister (§. 23.) Thi til hvad Øyemed ere Kiøbsted-Præster og andre indviiede? aldeeles ikke til

15

15 at aagre; Gives Agerkarle blandt dem: da er det alle forbuden at efterligne dem deri; Desuden bør de ikke kaldes Agerkarle, af hvilke andre laane det, de aagre med. Men hvor vigtig maae ikke denne Afdeelings Indhold ligge Forfatteren paa Hiertet; thi det nye Bespottelige undtagen, findes det Øvrige (§. 3 og 5.) — Som Voltaire pleyer, faa gøer Forfatteren her; Begge anføre Bibel-Sprog paa uværdige Stæder; og udelukke, hvad der er deres Sats imod; Stor Lykke for Philopatreas, heri at kunde ligne faa høytelsket en Mand! Han fremfører derfor: Salige ere de Fattige, glemmende I Aanden ude: Judfaldet er dog ikke hans eget; thi den ligetænkende Iulianus Apostata brugte det samme, for at opmuntre de plagede Christne, med Haab om en falsk Lyksalighed. Det følgende Sprog tvivle vi, Philologen forstaaer; da det faa utidig er anbragt: Indtil han bæerer os med nøyere Bestevnelse paa Lignelsen.

§. 7,

Videre paastaaer Forfatteren, at det er aabenbar Uret, at Geistligheden stykkevis skal betales for det, som er Følger (dog ikke fornødne Følger) af deres Embede; Blandt disse henfører han Daab og Brude-Vielse, om hvilke oven-

16

16

for (§. 5.) er handlet; men jeg paastaaer, at da de Penge, de Geistlige herfor oppebære, ere ligesaa tilfældige, som Forretningerne selv; kand de ikke ansees som nogen Betaling for deres vigtigere Forretninger. Herhen regner han ogsaa Jords-Paakastelse; Da dog Landsbye Præster sielden nyde det mindste herfor. Underret dig da Philopatreas bedre om de Indkomster, du vil formindske.

§. 8.

Hvad Ofringerne angaaer, da tager nok Forfatteren de ceremonialske Ofringer i Stæden for Præste-Tienden og Præste-Offeret, om hvis Afskaffelse jeg ikke i det nye Testamente finder noget. Forfatteren vædder fremdeeles, at vi skulle see flere Brude-Par (mon flere fornuftige,) end nu; Hvis Præsterne fik en staaende Løn og Ofringerne afskaffedes; Men hvorledes skulde hiin bestemmes og hvorfor disse afskaffes uden Grund? For Resten maae ikke siges, at Præsterne gjøre Opvartning ved Kirken; thi Opvartning tilkommer Undermænd, ikke Lærere og Forældre — Hvad Kløkkerne angaaer, Har vor Forfatter temmelig Ret (§. 5.) Thi de have vist for meget efter en fornuftig Ligning med deres Forretninger.

17

17 Naar jeg læser i Aviserne, hvor store et Præstekalds Indkomster ere: forundres jeg aldeeles ikke; thi da der gives Præste-Kald af meget ringe Indkomster. Ynsker den, der forestaaer et af samme, at opnaae et bedre, paa det, han derved kand komme af den Giæld, han seer sig bebyrdet af; Var han nu uvidende om, hvor der fandtes et: Maatte han enten følge i blinde eller blive i det ringe Kald og aarlig forøge sin Giæld. Hvo kand derfor sige, han meere har Lønnen end Guds Ords Tieneste til sit Øyemed? Naar han kun ikke forandrer sin Iver i Tjenesten: kand det endog legges ham til Dyd, at søge et større, altsaa besværligere, Brød, for at kunde tilfredsstille dem han skylder, og efterlade sin Slægt saa meget, at Staten af Deres Trang ikke skal betynges. Ja i de Lærdes Dygtighed gives Grader, hvorfor ikke og i deres Belønninger? Skal hine værdig af legges: bør jo disse være bekiendte.

§. 9.

Naar Forfatteren spørger: Hvor staaer det skrevet, at Præsterne skal oppebære Tiende; synes mig han

tvivler om at Præsterne skal have Løn; Thi Tienden udgjør den største Deel af

18

✂ 18

✂ Præstens Løn, og den undtagen, maatte han med sin Slægt leve uslere end Betleren; med mindre han derfor fik tilstrækkelig Vederlag; men hvor vanskelig Bestemmelsen heri vilde blive, bevtiser Erfarenhed. Uden Vederlag at betage ham den, var ubillig, og der ønsker du neppe; Thi da havde han intet uden sin egen Avling og Landgilden af sine Menfal Gaarde, hvor disse gives; Men da du ogsaa siger, at dette skader Landvæsenet: Gietter jeg, du misunder Præsten alt; Hvorfor er du nu saa bekymret alleene for de skadelige Benesicerede Godser i Norge; da Dannemark dog og er beladt med samme?

✂ Men fornermes Landvæsenets Fordeele ved ald Præstens Jord? Jeg negter det ganske om hans Mensal Gaarde; thi til disses Beboere tages gemeenlig Bønder, der ere øvede i Agerdyrkning; Men om den Jord, der ligger til Præstegaardene selv, maae jeg tilstaae Billighed til en Forandring: Jeg troer neppe Avling passer sig paa Præste-Standen; Større Nytte for Staten kunde vist høstes af deres Jorder, naar duelige og egentlige Land-Mænd fik dem under Hænder. Jeg meener: Disse Jorder kunde bortfæstes til Bønder og Præsten derfor bekomme en staaende Leye i Ligning med sit hartkorns Størrelse. Den billigste Afgift blev da vel 8 til 10 Rdlr. for hver

19

✂ 19 Tønde Hartkorn aarlig efter Jordens Beqvemhed. En dobbelt Nytte opnaaes ved dette Bytte: Præsten unddrages mindre vigtige Sorger; Og Staten kand af disse nye Fæste-Bønder blive meere Folkeriig. Denne er den eeneste Forandring, jeg anseer muelig; Thi at berøre alle Vanskeligheder i de andre tillader Rummet ikke.

✂ §. 10

✂ Det gjør mig ont, at den eenfoldige Præst er falden i Polyhistor's Hænder; Men tiert er det mig, at een ikkun af denne Spion er fundet: Hvad Skade har da denne talrige Stand, om end samme fabelagtige Fortelling antages for en historisk Vished? Den matematikkyndige finder viist Banskelighed ved det, Philoparreas tillegger ham: Jeg meener den Præst, der er saa kyndig i Kornmetrien; Dog forstaaer han ingen Videnskab! De svarer maaskee Hr. Polyhistor! Han uden Mathematik kand forrette det; Men en lad paatog sig neppe dette Arbeyde.

✂ §. 11.

✂ Misanthrop gaaer endnu videre og befinder, at Geistlige endog indlemme sig i Handels Sæl-

20

✂ 20

✂ skaber: Her er han færdig at græde over Levi Børns Velstand; Saasom han røres herover: anseer han maaskee Geistlighedens Penge ulykkelige; men har Overtroe Sted hos den, der bedømmer alle Videnskaber?

✂ §. 12.

✂ Det er da fornemmelig Videnskabernes Tab han begræder; han synes, at ald den Tid, de have tilovers fra deres Forretninger, bør anvendes paa Studeringer; Fordeelaagtige Formaning af Minervas iidelige Dyrker! Men danske Skrifter's Læsning er vist ikke Philoparreas Hoved-Sag: Siden han anseer det nødvendig, offentlig at meddeele os denne nye Formaning.

✂ §. 13.

✂ Men hvor oprigtig er ikke hans Erindring; Da han meddeeler os Midler til deres Iværksættelse: Vi bør være fattige baade paa Penge og Kiød; Saa ere vi skikkede til at dyrke Videnskaber. Forfatteren antager nok ikke Systemsma influxus Physici; thi ellers studerede han ikke

21

✂ 21

✂ faa got med en sulten Mave, som med en hungrig Sjæl. Forholdet i at belønne Biskopper og Generaler, Præster og Oberster er fuldkommen truffen i Henseende til Embedernes Værdigheder, Rangen undtagen. Undervises Barnet i Dyder: føler sielden den gamle Mand sig i Laster; Altsaa maae Hovmod, Gierrighed og Vankundighed snarere uddøe af den Geistlige end andre Stænder.

✕ §. 14.

✕ Saasom vi selv ikke formaae, at bestemme Antallet paa de duelige og udelige blandt de Geistlige: overlade vi vor vidtseende Argus dette; Men vare ingen duelige, uden de, der bevilgede Dette Skrift sit Biefald: vare de snart talte.

✕ §. 15. Geistlighedens Had er sielden; Hvi frygter da Forfatteren, at paadrage sig den; han veed dog best selv, hvor oprigtig hans Hensigter. Søger han ikke deres Skade: kand endog den egennyttige ikke hade ham.

22

✕ 22 §. 16 En Tvivl indløber her: Jeg veed ikke, hvad Forfatteren ved Størrelsen af et Lem paa Statens Legeme forstaaer, Mængde eller Værdighed; At den Geistlige er en værdig Stand, er beviist (§. 2.) Bi tilstaae, og den er talrig, dog ikke for meget. (§. 17.): Da nu det talrige falder best en vidtseende Argus i Øynene og det vigtige fees best af en skarpsindig Patriot: forundres vi ikke, at Geistligheden er bleven et Øyes med for vor Forfatter; Men af de Feyler, han paastaaer at indsee i dens Indretning, ere nogle i det foregaaende giendrevne, de øvrige følge. —

✕ §. 17.

✕ Herpaa vil Forfatteren beviise de Geistliges alt for store Mængde: Men hans sædvanlige Korthed bringer ham til at bruge et alt for almindeligt Beviis; Thi han slutter fra det mindste til det største, fra Indretningerne i Kiøbenhavn til dem i heele Riget; Vidste jeg ikke bedre: skulde jeg troe, han aldrig havde bivaanet KirkeTienesten, i nogen Landsbye; thi i Kiøbenhavn, gives vel 3 a 4 Præster, i andre Kiøbstæder 2 til hver Menighed; men paa Landet findes ofte ik-

23

✕ 23

✕ kun een til 3 a 4 Kirker. Da nu mange Lemmer i en Menighed foraarsage mange Geistlige Forretninger: Indseer du ilettelig Philopatris! Aarsagen til Geistlighedens større Antal i Kiøbenhavn, og andre Kiøbstæder; Siig mig desuden, i hvilken Stand, der efter billig Forhold findes ferre Betientere? Da jeg ikke indseer dette: befrygter jeg heller ikke med dig, at Mængden i denne, skal foraarsage Mangel i de andre Stæn-der: Men var det saa: blev her god Leilighed for dine afsatte Advokater.

✕ §. 18.

✕ Videre: Nu vil Forfatteren forsyne ledige Pladser i andre Stænder med Overskuddet af den vrimlende Geistlighed; Men da de unødvendige ere ingen: vente vi forgieves deres Tieneste i en anden Cirkel.

✕ §.19.

✕ Følgende Sætning om Balancen mellem Mængden og Belønningerne i enhver Stand opvakte i Gaar stor Glæde hos en Soldat: Jeg

24

✕ 24

✕ Havde sendt ham til Bogladen, for at købe mig Philopatris Afhandling; Da han gik tilbage, faldt disse Ord ham af en Slumpe-Lykke i Øynene; deres Overveielse opholdt ham længe: Da han endelig kom: begyndte han strax at beære Philopatris med en Lovtale: Hvor fordeelagtig for mig sagde han, og mine Brødre er ikke Philopatris Forslag! O almindelige Menneske Ven! — Jeg spurgte ham da: Hvorledes det? Jo, svarte han, denne vil, at den talrigeste Stand skal best belønnes. — Desuden paastaaer Forfatteren, at Tallet i den militaire Stand ey lettelig kan blive for stort: O hvilket utømmelig Skatkammer maae Dannemark ikke da eye! Thi skal den Stand, Kongen belønner, være uendelig Talrig? Dette blev vel ikke Staten nyttig og allerminst, hvis den talrigeste Stand skal have de største Belønninger.

✕ §. 20,

✕ Her bliver da Philopatris Ønske om Udveje til deres Belønninger fornøden; Men allermeest, da han ønsker dette forøgede Antal en bedre Løn, end det mindre nn har; ikke tusinde Patriots dybsindigste Overlæg vilde Her væ-

25

✕ 25

re tilstrækkelig; med mindre de og eyede Croesk Rigdomme; Thi vort Fædreneland baade har et tilstrækkelig Antal i denne Stand, og underholder den riigelig nok i Ligning med andre Riger. Men at Forfatteren i saa stor Omhyggelighed for Fædrenelandets Sikkerhed dog i en vigtig Sag har været efterladet, maae jeg Høylig beundre; Thi bedre havde hans Ønske klinget; om der havde gaaet ud paa, at forøge de nationale Tropper, der tjene uden Belønning, og dog maaskee, naar udkræves, med største Iver vi! forsvare deres Fædreneland: Men Sandt! Philopatreas taler kun for Officererne; thi han anfører ikkun Charactererne som Drivefiedre til Standens bedre Belønning; men først burde han seet paa, at formeere de Gemeene; thi mange Soldater gjøre større Fremgang under faae velkyndige Officerer, end faae af hine under mange uerfarne af disse; Desuden underholdes Officerernes Characterer ikke saa meget ved Penge som ved Tapperhed og Dyd; Spørg en Julius Cæsar! Han lærer dig, hvorledes en Hær beft opmuntres til Tap-

26

26

§. 21.

Herpaa kommer Philopatreas til Præste-Standen igjen, som bestandig ligger ham saa haart paa Hjertet; Men hans Bekymring gaar alt for vidt; thi han beklager Præstene for det, der neppe rører dem; da de overdrage deres Ægtefælder slige Bekymringer — Siig mig desuden Philopatreas, om den, der ganske forkaster Oeconomiske Bekymringer (naar de kun ere vigtigere end de anførte) kand være en værdig Borger! Altsaa kand en Oeconomisk Præst ikke siges at vilde tjene Gud og Mammon paa eengang; Men vor Forfatter viser snarere Billigheden i, at gjøre sig Venner af den uretfærdige Mammon.

§. 22.

I at overveje det nestfølgende maae jeg meest beklage Forfatteren; thi jeg skulde snart troe, at han i dette Skrift endog vil viise sin Ligegyldighed i Gudsdyrkelsen: Irettesættelse fortjene vel de, der troe at Guds-Dyrkelse

27

allene bestaaer i Ceremonier; men dette rejser sig af Vankundighed. Større Irettesættelse fortjener den, der vil forandre baade det indvortes og udvortes i Gudsdyrkelsen, da det første er Væsenet af en Religion, og det sidste nødvendige Følger deraf, som tilkjendegive Sjelens Andagt. Da nu Forfatteren antaster Præsternes Embeds-Forretninger: løber han an mod det ganske i Religionen.

§. 23.

Nu maae Forfatteren af dette mit Svar selv bedømme, hver mange og store hans Fejler i dette Skrift ere: Andre vil maaskee beviise dem vidtløftigere og altsaa Øyensynligere; men har jeg fejlet: da lider jeg paa Forfatterens Løfte om Besvarelse.

28

Ravnen.

I det jeg gik forleden, i Skoven, for at opmuntre mine Sandser med Naturens yndigheder; faldt et usædvanlig stort Blad ned af et Bøge-Træ: Min Nysgjerrighed drev mig til at tage det op, og da jeg havde betragtet det nøye: merkede jeg, at en lærd Skade, der i Træet havde sit Bibliotek, herpaa havde opsat nogle merkværdige Hændelser. Jeg opholdt mig fornemmelig ved at overveje den eene Sides

29

29

Indhold, der handlede om en navnkundig Ravens sjeldne Tildragelser. Dette Nyt behagede mig saavel, at jeg dernest har bæret det med Mine Landsmænds Tungemaal.

Vor Ravn var fød i Middel-Standen, og af sine Forældre tidlig holdt til Studeringer; I disse gjorde han ikkun maadelig Fremgang; saa, som han stolede paa sin naturlige Vittighed; Men ved at misbruge denne, blev hans Ungdom slet berygtet; Aarfagen følger: Da denne vilde Ravn, lagde Vind paa Oprør i Ørnens Rige og Ørnens Throne herover begyndte ar vakle, var alle Ørnens fredsommelige Undersaatte eenige i, at vor Ravn, burde udstaae den grueligste Straf. Ja Ørnen selv indsaae, at Hevn var fornøden; hvis Oprør en anden Gang skulde undqaaes; — Ravnen selv var af sin Samvittighed overbeviist om det samme; Men Udfaldet lærte andet:

Storke, Ørnens Hofmand, tog sig Ravnens Sag an, og udvirkede hans Frihed hos Ørnen. Da vor lykkelige Ravn nu var kommet ud af Fange-Huset: blev han antaget i Storkens Pallads; Han havde gode SnakkeGaver,

hvilke han meest anvendte paa, at tale Storcken efter Munden. Imidlertid behagede dette Storcken saaledes, at han fattede store Tan-

30

✂ 30

✂ ker om Ravnen, og brugte hans Raad, i tvivls raadige Tilfælde.

✂ Engang var Storcken, ved Ørnens Hof, Hvor der taltes om de store Fiske-Parke, der laae til Gjessenes Vildbane, og man overlagde, hvorledes man kunde betage dem denne Rettighed, Storcken, der uden sin veltalende Ravns Underretning var altid Tavs, udbrød: Sagen fordrer Betænkning; Jeg skal i mit Huns overveje den Nøye og i Morgen meddeele min Monark, hvad jeg derom slutter.

✂ Da Storcken kom hjem, tog den Ravnen med sig ind i sir Studere-Kammer, hvor disse to overlagde, hvorledes Sagen best kunde angribes. Jeg har, sagde Ravnen, intet kiærere Ynske, end at kunde vise Taknemmelighed mod Den, min Velgjører! og tjene min Konge; Men, at iværksette denne forelagte Sag, er ligesaa vanskelig, som at flyve til Solen, med mindre man først heri iagttager Politikens Regler — Hvilke, sagde Storcken, Det er jo Politik nok, at vilde berige vor Monark. — Ney tillad mig, svarede Ravnen, at fremsætte den Orden, jeg troer, man heri bør iagttage! Thi Vejen til en andens Skat, maae opdages, førend man kand giøre sig Haab om, at opnaae den. — Jeg frygter at Gjessenes Veltalenhed vil endog drage

31

✂ 31

✂ Enderne paa deres Side mod os. Ja Strandmaagerne slaae sig vist ogsaa til deres Parti. Jeg anseer det derfor tjenlig, at en ubekjendt, udsprede det Rygte, at Fiske-Parkerne, der hidindtil havde bort Gjessene til, bleve snart af Ørnen tagne tilbage; Derved bliver man overtjede om Endernes og Strandmaagernes Sindelav mod Gjessene. — Befandt man dem ueenige, da blev Sagen gandske muelig. — Storcken fløy strax til Ørnens Slot og berettede Ørnen dette Raad, som sit eget; Han sagde desuden: Jeg har en snil Ravn i min Tjeneste, der er vel oplagt til de deri nødvendige Undersøgelser — Velan! svarede Ørnen, betien dig kun af ham dertil! Jeg skal betale ham Umagen: En Ravn bliver vist vor dueligste Speider; Thi hans mørke Farve gjør ham ukjendelig.

✂ Kirkebye d. 20 Decembr. 1770.

32